

Mikołaj Drozdowski

Fundusz pomocy pokrzywdzonym oraz pomocy postpenitencjarnej – kilka słów komentarza

Palestra 58/7-8(667-668), 86-92

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

FUNDUSZ POMOCY POKRZYWDZONYM ORAZ POMOCY POSTPENITENCJARNEJ – KILKA SŁÓW KOMENTARZA

Nie ulega wątpliwości, że przestępstwo jest zjawiskiem, które wyrządza krzywdę i szkodę osobom nim dotkniętym. W interesie społecznym leży, aby to sprawca czynu zabronionego naprawił wyrządzone swoim postępowaniem szkody. To na nim w pierwszej kolejności musi spoczywać obowiązek dokonania kompensaty na rzecz ofiary przestępstwa. Niemniej jednak w pewnych sytuacjach, jak choćby wówczas, gdy sprawcy nie ustalono, nie jest możliwe zobowiązanie sprawcy do naprawienia wyrządzonych szkód. W takich przypadkach to państwo jako podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo obywateli i dbanie o porządek publiczny powinno kompensować ofiarom przestępstw poniesione straty.

Najwcześniejsze europejskie regulacje dotyczące państwowej kompensaty na rzecz ofiar przestępstw pojawiły się w latach 60. XX wieku w systemach typu *common law*. Przyjęte wówczas rozwiązania pozwoliły na utworzenie specjalnych funduszy kompensacyjnych – pierwsze powstały w Zjednoczonym Królestwie w 1964 r.¹ Problematyka kompensowania ofiarom przestępstw doznanych szkód została dostrzeżona także w prawie międzynarodowym. W połowie lat 70. ubiegłego wieku Rada Europy zajęła się opracowywaniem minimalnych standardów w tym zakresie dla wszystkich państw sygnatariuszy. Efektem tych prac było powstanie rezolucji (77)27 o kompensowaniu ofiar przestępstw z 28 września 1977 r.² Kolejnym krokiem było przyjęcie Europejskiej konwencji o kompensacji dla ofiar przestępstw popełnionych z użyciem przemocy z 24 listopada 1983 r.³ (dotychczas nieratyfikowana przez Polskę), która ustaliła podstawowe zasady kształtowania mechanizmów kompensacyjnych.

Problemem kompensacji ofiar przestępstw zajęła się także Unia Europejska. W ramowej decyzji z 15 marca 2001 r. o pozycji ofiar w postępowaniu karnym⁴ znalazła się definicja podstawowych pojęć, jak „ofiara” czy „organy udzielające wsparcia”, wskazano w niej także potrzebę przyznania ofiarom przestępstw praw, które uczyniłyby je aktywnymi uczestnikami postępowań karnych. Z kolei w dyrektywie dotyczącej kompensaty przysługującej ofiarom przestępstw z 29 kwietnia 2004 r.⁵ nałożono na państwa człon-

¹ E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Państwowa kompensata przysługująca ofiarom niektórych przestępstw. Komentarz*, LEX 2011, s. 7.

² E. Bieńkowska, C. Kulesza, *Europejskie standardy kształtowania sytuacji ofiar przestępstw*, Białystok 1997, s. 24.

³ Tamże, s. 64.

⁴ Decyzja ramowa Rady 2001/220/WSiSW z 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym, Dz.Urz. UE L 82 z 22 sierpnia 2001 r.

⁵ Dyrektywa Rady 2004/80/WE odnosząca się do kompensaty dla ofiar przestępstw, Dz.Urz. UE L 261 z 6 sierpnia 2004 r.

kowskie obowiązek utworzenia państwowych systemów kompensacji, które spełniałyby określone wymagania.

Efektom prac polskiego ustawodawcy w tym zakresie było wejście w życie ustawy z 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw⁶. Należy jednak podkreślić, że już wcześniej problematyka sytuacji ofiar przestępstw i naprawienia doznanych przez nich szkód została dostrzeżona na gruncie polskim. Sąd Najwyższy w wytycznych z 1976 r. w sprawie poprawy położenia ofiar przestępstw w postępowaniu sądowym wskazywał potrzebę przyznania im restytucji oraz informowania i ułatwiania ofiarom uczestnictwa w procesie. W 1985 r. powstał quasi-państwowy Fundusz Pomocy Ofiarom Przestępstw, a w 1999 r. Minister Sprawiedliwości podpisał Kartę Praw Ofiar, stanowiącą zestawienie praw osób dotkniętych przestępstwem⁷. Dowodzi to faktu, że polski ustawodawca dostrzegł trudną sytuację osób dotkniętych przestępstwem i podjął pewne działania, których celem jest udzielenie im wsparcia.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. na mocy ustawy z 12 lutego 2010 r.⁸ został powołany do życia Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Tym samym ustawodawca uczynił kolejny krok w celu stworzenia państwowego systemu udzielania pomocy osobom dotkniętym przestępstwem. Wskazana ustawa zmieniła dotychczasowe brzmienie art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego⁹, którego § 4 przewidywał tylko wyjątkowo możliwość korzystania ze środków Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej w celu udzielenia pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom. Takie rozwiązanie nie respektowało prawa ofiar przestępstw do kompensaty szkody wyrządzonej czynem zabronionym i jako takie wymagało zmian. W tym świetle działania podjęte przez ustawodawcę zasługują na pełną aprobatę. Pozostaje jednak pytanie, czy dokonana nowelizacja jest wolna od wad i czy rozwiązuje wszelkie problemy związane ze świadczeniem pomocy pokrzywdzonym.

Ustawa z 12 lutego 2010 r., obok wspomnianej już zmiany art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego, zmodyfikowała także brzmienie art. 47, 49 oraz 67 Kodeksu karnego¹⁰ oraz uchyliła jego art. 49a i 57a. Tym samym zmiany dotknęły mechanizmu orzekania przez sądy środka karnego w postaci nawiązki oraz pewnym przeobrażeniem uległ sposób stosowania instytucji odstąpienia od wymierzenia kary oraz warunkowego umorzenia postępowania karnego. Nowe brzmienie art. 47 i 49 Kodeksu karnego określa, że nawiązka oraz świadczenie pieniężne orzekane przy odstąpieniu od wymierzenia kary mogą być zasądzone wyłącznie na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, a nie tak, jak to miało miejsce dotychczas – na rzecz instytucji, stowarzyszeń, fundacji lub organizacji społecznych, których celem statutowym

⁶ Ustawa z 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, Dz.U. z 2005 r. nr 169, poz. 1415 z późn. zm.

⁷ Więcej na temat praw ofiar przestępstw i kompensacji na ich rzecz można znaleźć w: B. Hołyst, *Wiktymologia*, Warszawa 2011, s. 1172–1209; E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Ofiara przestępstwa w dokumentach międzynarodowych*, Warszawa 2009, s. 78–84; E. Bieńkowska, C. Kulesza, *Europejskie standardy*, s. 90–93.

⁸ Ustawa z 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2010 r. nr 40, poz. 227 z późn. zm.

⁹ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz.U. z 1997 r. nr 90, poz. 557 z późn. zm.

¹⁰ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1997 r. nr 88, poz. 553 z późn. zm.

lub podstawowym zadaniem było spełnianie świadczeń na cele bezpośrednio związane z ochroną zdrowia, środowiska oraz udzielaniem pomocy poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych i które obejmowały swoją działalnością terytorium całego kraju, a także wpisanych do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości. Za dokonaniem wskazanej modyfikacji według jej pomysłodawców przemawiał fakt, że obowiązujące w poprzednim stanie prawnym „rozwiązania dotyczące dysponowania nawiązkami i świadczeniami pieniężnymi, a więc środkami publicznymi, nie realizowały w pełni zasad jawności i przejrzystości finansów publicznych, a w szczególności zasady kontroli finansowej”¹¹. Przeprowadzane cyklicznie kontrole wykazywały nieprawidłowości w wydatkowaniu tychże środków¹². Jednocześnie Minister Sprawiedliwości nie posiadał żadnego narzędzia, które umożliwiłoby mu zweryfikowanie wiarygodności i rzetelności podmiotów z nich korzystających¹³.

Uczynienie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej jedynym beneficjentem orzeczonych nawiązek i świadczeń prawnych oraz zobowiązanie podmiotów ubiegających się o środki z Funduszu, po uprzedniej weryfikacji w drodze konkursowej, do zawarcia z nim umowy szczegółowo określającej m.in. przeznaczenie otrzymywanych środków, a także obowiązek sporządzania i przekazywania dysponentowi Funduszu sprawozdań z ich wykorzystania powinny wyeliminować dotychczas pojawiające się nieprawidłowości i z tego punktu widzenia nowelizacja zasługuje na aprobatę. Na pozytywną ocenę zasługuje także wprowadzenie możliwości ubiegania się o środki z Funduszu także przez podmioty, które nie obejmują swoją działalnością terytorium całego kraju. Uprzednio obowiązujące uregulowanie faworyzowało ogólnokrajowe fundacje, stowarzyszenia, organizacje oraz instytucje, podczas gdy podmioty o ograniczonym obszarze działania mogą równie dobrze świadczyć pomoc pokrzywdzonym przestępstwem, a być może, ze względu na ich lokalny charakter, łatwiej będzie im rozpoznać potrzeby osób dotkniętych tego typu nieszczęściem i tym samym osiągnąć większą skuteczność podejmowanych działań.

Pewne wątpliwości wzbudza jednak sposób wyboru podmiotów, z którymi zawarta zostanie umowa nadająca im legitymację do korzystania ze środków Funduszu¹⁴. Paragraf 6 znowelizowanego art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego wskazuje, że wybór ten nastąpi w trybie otwartego konkursu ofert, niemniej jednak ustawodawca nie precyzuje w ustawie, jak tego rodzaju konkurs miałby wyglądać oraz pod względem jakich kryteriów składane oferty miałyby być oceniane. Sytuację wyjaśnia w pewnej mierze rozporządzenie wykonawcze do ustawy z 12 lutego 2010 r.¹⁵ Treść § 2–6 rozporządzenia określa minimalną zawartość ogłoszenia konkursowego, składanych ofert, kryteria ich oceny, jednak ani ustawa, ani rozporządzenie nie przewidują możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia konkursowego przez podmiot, którego oferta nie została wybrana. Stworzenie takiej możliwości pozwoliłoby kontrolować, czy na etapie wyboru ofert nie dochodzi do nieprawidłowości. Istotnym *novum*, o czym już wspomniano, jest także to, że z podmiotem, którego oferta

¹¹ Druk sejmowy nr 1854, uzasadnienie projektu ustawy, s. 1.

¹² M. Kruk, *Nowy fundusz – szansa na realną pomoc pokrzywdzonym*, „Wokanda” 2012, nr 1, s. 18.

¹³ Druk sejmowy nr 1854, uzasadnienie projektu ustawy, s. 2–3.

¹⁴ E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Państwowa kompensata*, s. 19–20.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 3 stycznia 2012 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, Dz.U. z 2012 r. nr 9, poz. 49.

zostanie wybrana, zawarta zostanie umowa precyzyjnie określająca czas przekazywania środków oraz ich wysokość. Z jednej strony pozwoli to uniknąć sytuacji mającej miejsce w dotychczas obowiązującym stanie prawnym, a polegającej na tym, że podmiot, na rzecz którego zasądzono nawiazkę czy świadczenie pieniężne, nie dysponował informacją o tym, kiedy i w jakiej wysokości zasądzone świadczenia uda się wyegzekwować – co skutecznie mogło blokować podejmowanie wszelkich działań mających na celu pomoc ofiarom przestępstw¹⁶, a z drugiej strony zawarcie umowy rodzi po stronie korzystającego ze środków Funduszu obowiązek ich wydatkowania w sposób ściśle określony umową oraz obowiązek sprawozdawczy – naruszenie tychże obowiązków będzie skutkowało zobowiązaniem do zwrotu uzyskanego świadczenia.

Zdaniem pomysłodawców zmian kolejnym argumentem przemawiającym za utworzeniem Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i uczynieniem go jedynym beneficjentem zasądzanych nawiazek oraz świadczeń pieniężnych jest to, że „wiele organizacji, szczególnie mniejszych i będących beneficjentami opiekujących na niewielkie kwoty nawiazek i świadczeń, nie podejmuje żadnych działań w celu ich egzekucji”¹⁷. Wprowadzane rozwiązanie rzeczywiście w pewnym zakresie może wpłynąć na lepszą ścigalność zasądzanych środków karnych, co z kolei skutkować będzie uzyskaniem większych środków na działalność Funduszu. Niemniej jednak brak jakichkolwiek badań, które pozwoliłyby określić, w jakim stopniu egzekucja tychże środków stanie się efektywniejsza. Reprezentowane przez twórców wprowadzanych zmian stanowisko, że ścigalność zwiększy się co najmniej do poziomu 50%, należy ocenić jako bezpodstawne i bardzo optymistyczne. Niewątpliwie w wielu przypadkach, w których doszło do zasądzenia nawiazek lub świadczeń pieniężnych, w trakcie postępowania egzekucyjnego zastosowanie znajdzie norma art. 824¹⁸ Kodeksu postępowania cywilnego. Organ prowadzący postępowanie będzie zmuszony je umorzyć ze względu na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych. W tym miejscu nie sposób nie zwrócić uwagi także na to, że ustawodawca, stosownie do treści zmienionego art. 43 § 3–5 Kodeksu karnego wykonawczego, nałożył na sąd, który orzeka nawiazkę lub świadczenie pieniężne, wiele obowiązków związanych z ich egzekucją. Sądy mają za zadanie m.in. prowadzić szczegółową ewidencję księgową nawiazek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu, wzywać osobę zobowiązaną do uiszczenia nawiazki albo świadczenia pieniężnego do ich uiszczenia w terminie 30 dni oraz występować z wnioskiem do komornika o wszczęcie egzekucji i nadawać z urzędu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności. W tym świetle powstaje pytanie, czy nowe obowiązki sądów, już przecież niezmiernie obciążonych pracą, nie wpłyną na jeszcze większą przewlekłość postępowań. Taką obawę wyraziły, w trakcie konsultacji społecznych przeprowadzanych na etapie prac legislacyjnych nad wprowadzanymi zmianami, same sądy, wskazując potrzebę zwiększenia obsady etatowej do obsługi nowo powstałego Funduszu. Postulat ten nie został jednak w żadnej mierze uwzględniony w wyniku końcowym prac¹⁹.

¹⁶ Druk sejmowy nr 1854, uzasadnienie projektu ustawy, s. 5.

¹⁷ Tamże, s. 4.

¹⁸ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 1964 r. nr 43, poz. 296 z późn. zm.

¹⁹ Druk sejmowy nr 1854, uzasadnienie projektu ustawy, s. 14.

Środki Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zgodnie ze zmienionym art. 43 § 8 Kodeksu karnego wykonawczego, mają być przeznaczane m.in. na pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz członkom ich rodzin, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje, pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną, działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej.

Ustawodawca w art. 43 § 8 pkt 1 Kodeksu karnego wykonawczego posłużył się pojęciem osób pokrzywdzonych przestępstwem, określając krąg osób uprawnionych do korzystania ze środków Funduszu. Pojawia się w tym miejscu pewna niespójność – z jednej strony ustawa posługuje się pojęciem pokrzywdzonego (jak wynika to z samej nazwy Funduszu) zdefiniowanym w art. 49 § 1 Kodeksu postępowania karnego²⁰, a z drugiej bliżej nieokreślonym w ustawie zwrotem „osoby pokrzywdzone przestępstwem”. Nie ulega wątpliwości, że zakres znaczeniowy obu pojęć jest różny – osobą pokrzywdzoną przestępstwem może być także osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało tylko pośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo. Brak konsekwencji terminologicznej ustawodawcy będzie skutkować problemami interpretacyjnymi przy stosowaniu przepisów ustawy.

Należy ponadto zwrócić uwagę, że art. 43 § 8 pkt 1 Kodeksu karnego wykonawczego umożliwi korzystanie ze środków Funduszu także członkom rodzin osób pokrzywdzonych przestępstwem. Również w tym miejscu należałoby wymagać od ustawodawcy większej precyzji, ustawa nie daje bowiem żadnych wskazówek co do tego, o jakim stopniu pokrewieństwa i powinowactwa mowa. Brak odniesienia do art. 115 § 11 Kodeksu karnego czy do art. 2 pkt 2 ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw²¹. Tego typu odwołanie pozwoliłoby naprawić błąd ustawodawcy skutkujący w rzeczywistości tym, że nieokreślony pozostaje krąg podmiotów uprawnionych do korzystania z pomocy gwarantowanej przez ustawę. Innym rozwiązaniem zasygnalizowanego problemu byłoby umieszczenie całej regulacji z art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego poświęconej pomocy pokrzywdzonym w ustawie o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz uregulowanie materii związanej z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej w przepisach dotyczących Funduszu Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywiąziennych Zakładów Pracy²². Wprowadzenie takiego rozwiązania pozwoliłoby uniknąć niebezpieczeństwa w postaci mnożenia państwowych podmiotów wykonujących w istocie bardzo zbliżone zadania i gwarantowałoby powstanie dwóch wyczerpujących

²⁰ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. z 1997 r. nr 89, poz. 555 z późn. zm.

²¹ Ustawa z 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, Dz.U. z 2005 r. nr 169, poz. 1415 z późn. zm.

²² E. Bieńkowska, L. Mazowiecka, *Państwowa kompensata*, s. 20.

i wewnątrznie spójnych państwowych systemów – jednego służącego udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przestępstwem i drugiego zajmującego się świadczeniem pomocy postpenitencjarnej.

Paragrafy 11 i 14 rozporządzenia wykonawczego do ustawy z 12 lutego 2010 r. doprecyzowują, jaką postać mogą przybrać świadczenia wykonywane ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Katalog tychże świadczeń jest bardzo rozbudowany i powstaje w związku z tym pytanie, czy środki Funduszu pozwolą na świadczenie tak szeroko ujętej pomocy. Dotychczasowe doświadczenia związane z udzielaniem pomocy skazanym wskazują, że najczęściej pomoc ta polega na: pokrywaniu kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielaniu schronienia w ośrodku dla bezdomnych, organizowaniu i finansowaniu poradnictwa prawnego, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej oraz na okresowych dopłatach do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, do którego osoba ubiegająca się o pomoc ma tytuł prawny, a lokal mieszkalny nie jest użytkowany przez inne osoby²³. W tym świetle skromność środków, którymi dysponuje Fundusz, przemawia za zawężeniem katalogu określonego w § 14 rozporządzenia do tych rodzajów pomocy, które są najczęściej realizowane i pochłaniają najwięcej środków – to one bowiem najpełniej odpowiadają potrzebom skazanych. Jeśli zaś chodzi o pomoc świadczoną pokrzywdzonym, to ze względu na fakt, że dotychczas realizowana ona była na zasadach wyjątkowości, trudno określić, jakiego rodzaju pomoc ze środków Funduszu powinna mieć charakter priorytetowy, niemniej jednak niezbędne będą w tej materii dalsze badania i w zależności od ich wyników odpowiednie modyfikacje katalogu zdefiniowanego w § 11 rozporządzenia.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że analizowana ustawa z 12 lutego 2010 r. wprowadza zmiany do Kodeksu karnego oraz Kodeksu karnego wykonawczego, które zasługują generalnie na pozytywną ocenę. Słusznym rozwiązaniem było odejście przez ustawodawcę od dotychczasowego modelu, zakładającego, że pomoc pokrzywdzonym w ramach Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej była udzielana tylko wyjątkowo. Nie zapewniało to odpowiedniej opieki państwa nad osobami dotkniętymi przestępstwem. Wydaje się jednak, że należałoby posunąć się jeszcze o krok dalej i poprzez poszerzenie regulacji zawartej w ustawie o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw stworzyć wyczerpujący system udzielania pomocy i kompensowania ofiarom przestępstw doznanych krzywd. Na aprobatę zasługuje także przewidziane przepisami ustawy oraz rozporządzenia rozdzielanie środków Funduszu, z których ma być realizowana pomoc pokrzywdzonym i pomoc postpenitencjarna. Dzięki temu świadczenia na rzecz ofiar przestępstw nie będą wykonywane kosztem pomocy udzielanej skazanym. Nowy mechanizm orzekania nawiązek i świadczeń pieniężnych będących głównym źródłem finansowania działalności Funduszu, nowe zasady przyznawania środków z Funduszu oraz mechanizmy kontrolne powinny zapewnić większą przejrzystość całego procesu świadczenia pomocy i pozwolić uniknąć dotychczasowych nieprawidłowości, a także ułatwić podmiotom świadczącym bezpośrednią pomoc lepsze planowanie własnej działalności.

²³ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2010, komentarz do art. 43 Kodeksu karnego wykonawczego.

Ustawodawca nie uniknął jednak pewnych błędów. Poważne obawy budzi nałożenie na sądy kolejnych obowiązków związanych z egzekucją zasądzonych nawiązek oraz świadczeń pieniężnych, a także zbyt szeroki katalog form pomocy, który może skutkować nadmiernym rozdrobnieniem, niewielkich w stosunku do potrzeb, środków Funduszu. Negatywnie należy ocenić także zmianę art. 49 Kodeksu karnego, polegającą na przyznaniu sądom możliwości zasądzenia świadczenia pieniężnego w wysokości 60 000 zł (a nie jak dotychczas 2000 zł) na rzecz Funduszu przy jednoczesnym odstąpieniu od wymierzenia kary. Należy zauważyć, że tak wysokie świadczenie jest w istocie karą o znacznym stopniu dolegliwości, a zmiana zaprzepaszcza cel i istotę normy art. 49 Kodeksu karnego²⁴. Ustawodawca posłużył się także nieostryimi pojęciami, definiując krąg osób uprawnionych do korzystania z pomocy, co może negatywnie wpłynąć na stosowanie ustawy. Niemniej jednak zmiany, które weszły w życie 3 stycznia 2012 r., niewątpliwie stanowią krok w pożądanym kierunku, który powinien poprawić sytuację ofiar przestępstw. W tej sytuacji tym bardziej frapujące jest to, dlaczego ustawodawca nie zdecydował się dotychczas na ratyfikowanie wspomnianej na wstępie Europejskiej konwencji o kompensacji dla ofiar przestępstw popełnionych z użyciem przemocy z 1983 r. Z jednej strony ustawodawca małymi krokami zmierza do stworzenia efektywnego systemu pomocy ofiarom przestępstw, a z drugiej unika wprowadzenia do porządku prawnego norm międzynarodowych poświęconych tej samej tematyce. Ratyfikowanie wskazanej Konwencji byłoby wyraźnym sygnałem dla europejskiej społeczności, że Polska jest nowoczesnym państwem szanującym prawa człowieka, a więc także prawa ofiar przestępstw.

²⁴ M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Komentarz. Część ogólna*, t. II, Warszawa 2011, komentarz do art. 49 Kodeksu karnego.

Summary

Mikołaj Drozdowski

VICTIMS OF CRIME ASSISTANCE AND POST-PENITENTIARY ASSISTANCE FUND – A FEW WORDS OF COMMENT

The main aim of that article is to show how the Polish legislator changed crime victim compensation and post-penitentiary assistance by the legal act which entered into force on the 1st of January 2012. Author tries to indicate advantages and disadvantages of that modifications. General conclusion is that creation of Victims of Crime Assistance and Post-Penitentiary Assistance Fund probably will be very helpful in supporting both the aggrieved party and the ex-convicts nevertheless it won't solve all the problems related to this matter.

KEY WORDS: crime victim compensation, post-penitentiary assistance, the aggrieved party

POJĘCIA KLUCZOWE: kompensacja dla ofiar przestępstw, pomoc postpenitencjarna, porrzywdzony